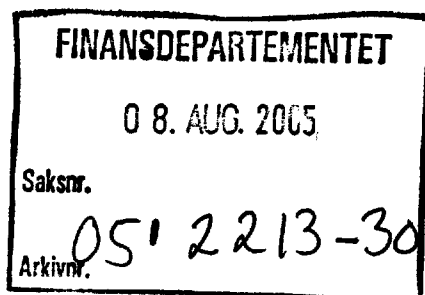

Finansdepartementet
Postboks 8008 - Dep.
0030 OSLO

05.08.2005

Vår ref: 2005/00435 - LPA/FH

Deres ref: 05/2213 FM cw

Høringsuttalelse – NOU 2005: 12 – Obligatorisk tjenestepensjon

Banklovkommisjonen har i NOU 2005: 15 lagt fram forslag til ny lov om obligatorisk tjenestepensjon. Dette utgjør oppfølging av avtalen om pensjonsreform mellom Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre, Arbeiderpartiet og Senterpartiet i forbindelse med behandlingen av St. meld. nr. 12 (2004-2005) Pensjonsmeldingen. FNH vil innledningsvis gi Banklovkommisjonen ros for en godt gjennomarbeidet utredning innenfor den korte tidsfristen. Utredningen er ryddig og har en pedagogisk oppbygging. De mange beregningene som er foretatt i utredningen vil kunne bidra til økt forståelse for tjenestepensjonsordningenes egenskaper og virkninger, noe som er viktig i forbindelse med innføring av obligatorisk tjenestepensjon.

FNH er positiv til at forslaget om obligatorisk tjenestepensjon bygger på markedsbaserte løsninger basert på lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon. FNH slutter seg i hovedsak til kommisjonens forslag, men vil likevel trekke fram noen enkeltpunkter som bør vurderes nærmere i forbindelse med proposisjonsbehandlingen eller i det videre oppfølgende arbeidet.

1. Selvstendig næringsdrivende

FNH ser positivt på at Banklovkommisjonen går inn for at heleide foretak, enten i form av enkeltpersonforetak eller heleide aksjeselskap (heretter omtalt som selvstendig næringsdrivende), skal gis adgang til å opprette innskuddspensjonsordning for innehaveren og eventuelt dennes deltidsansatte. FNH støtter videre at kommisjonen går inn for at det skal være frivillig for selvstendig næringsdrivende om de ønsker å benytte denne muligheten.

Kommisjonen har imidlertid foreslått at slike ordninger kun skal kunne utformes i samsvar minimumskravene til innskudd innenfor rammene av lov om obligatorisk tjenestepensjon. FNH kan ikke se at det er vektige grunner til at selvstendig næringsdrivende skal måtte forholde seg til en særskilt lav maksimalgrense for årlig innskudd til alderspensjon som avviker fra lov om innskuddspensjon med forskrift.

Slik FNH har oppfattet debatten i Banklovkommisjonen er det i første rekke tidsmessige årsaker, og ikke faglige vurderinger, som har gjort at kommisjonen ikke har gått nærmere inn i vurderingene omkring å gi selvstendig næringsdrivende anledning til å tegne innskuddspensjonsordninger med samme innskuddsgrenser som øvrige foretak.

Vi finner det i denne sammenheng naturlig å vise til at Stortinget har bedt Regjeringen vurdere

endringer som sikrer at skattebegunstigede tjenstepensjonsordninger åpnes også for foretak med færre enn 2 ansatte. Stortinget har ikke tatt til orde for at selvstendig næringsdrivende skal måtte forholde seg til særskilte innskuddsgrenser. I flertallsmerknadene i Innst. S. nr. 195 (2004-2005), kapittel 8.2 heter det blant annet:

”Flertallet ber Regjeringen arbeide videre med endringer i lov om innskuddspensjon (eventuelt etter lov om foretakspensjon) slik at ordningene også åpnes for foretak med færre enn 2 sysselsatte. Tilslutning til en slik ordning bør gjøres frivillig for selvstendig næringsdrivende og andre med eierinteresser i foretak. Også for de med frivillig tilslutning til en kollektiv tjenstepensjonsordning, må det gis større skattemessig likebehandling med ordninger med tjenstepensjon for arbeidstakere, blant annet med fradrag for premien i skattbar næringsinntekt.”

Dersom det ikke blir gjort tilpasninger som sikrer at selvstendig næringsdrivende får anledning til å benytte samme innskuddsgrenser som foretak i innskuddspensjonsordninger, mener FNH det i stedet bør gjøres tilpasninger i skattereglene for individuelle pensjonsavtaler (IPA), som blant annet sikrer symmetriske skatteregler ved inn- og utbetaling til slike avtaler. Det vil forenkle ordningene vesentlig om skattereglene for inn- og utbetalinger var symmetriske, med fradrag i, og beskatning som alminnelig inntekt. FNH mener for øvrig at denne endringen bør foretas uansett.

I kapittel 3.2.2 i utredningen, der minimumskravene til foretakene innenfor lov om foretakspensjon diskuteres, vises det til forarbeidene til foretakspensjonsloven, hvor det ble konkludert med at dersom det ikke stilles minimumskrav til antall ansatte for foretakspensjonsordninger, kan dette føre til misbruk av ordningen. FNH synes denne argumentasjonen er noe underlig ettersom reglene for IPA (som er det produktet som er tilgjengelig for selvstendig næringsdrivende) innebærer at selvstendige næringsdrivende stilles overfor mindre gunstige skatteregler enn andre arbeidende. I stedet for å gi selvstendige næringsdrivende samme muligheter og insentiver som andre arbeidstakere til å sikre sin pensjon under gitte skatteregler, utelukkes de selvstendige næringsdrivende fra en slik likebehandling.

Det vises for øvrig til vår høringsuttalelse til NOU 2004: 1 Modernisert folketrygd datert 04.06.05 der vi drøfter behovet for ytterligere endringer i IPA-reglene.

FNH støtter at lov om obligatorisk tjenstepensjon gir selvstendig næringsdrivende anledning til å etablere tjenstepensjonsordninger. Vi mener imidlertid at det også må foretas endringer i lov om innskuddspensjon slik at selvstendig næringsdrivende gis anledning til å etablere innskuddspensjonsordninger på samme vilkår som øvrige foretak. Endrede regler for IPA bør også vurderes.

2. Hvilke bedrifter skal være omfattet av plikten til å opprette pensjonsordning

I forbindelse med avgrensningen av hvilke foretak som skal være omfattet av lov om obligatorisk tjenstepensjon, har Banklovkommisjonen tatt utgangspunkt i mandatet for utredningen der det heter at foretak uten pensjonsordning skal pålegges å opprette pensjonsordning med alderspensjon i henhold til lov om foretakspensjon eller lov om innskuddspensjon. Dette er fulgt opp i utkast til lov om obligatorisk tjenstepensjon § 1.

Banklovkommisjonen går inn for å begrense plikten til å opprette pensjonsordning til de foretak som har *adgang* til å opprette pensjonsordning etter pensjonslovene. Banklovkommisjonen ser ut til å mene at et foretaks adgang til å opprette en pensjonsordning i henhold til lov om foretakspensjon eller lov om innskuddspensjon er betinget av at foretaket er skattepliktig i Norge.

FNH stiller seg kritisk til Banklovkommisjonens vurderinger i forhold til hvilke foretak som har anledning til å opprette pensjonsordning etter pensjonslovene. FNH mener kommisjonens standpunkt ikke kan sies å være i tråd med etablert likningspraksis gjennom lang tid (over 30 år) ettersom det

lenge har vært akseptert fra skattemyndighetene at foretak uten skatteplikt har opprettet ordninger etter pensjonslovene, samtidig som premieinnbetalingene behandles etter samme skatteregler som etter pensjonslovene for de ansatte. En annen tolkning vil kunne ha vidtrekkende konsekvenser for ansatte i slike foretak. FNH forutsetter at Banklovkommisjonens vurderinger på dette punktet ikke medfører at eksisterende tjenestepensjonsordninger for foretak uten skatteplikt må legges om.

Det kan i denne sammenheng for øvrig vises til at Kredittilsynet i brev til Gjensidige NOR Spareforsikring av 29.05.00 om krav til kollektiv pensjonsordning for skattefri institusjon hvor medlemmene betaler medlemsinnskudd, synes å støtte at ikke skattepliktige virksomheter har anledning til å opprette pensjonsordning etter lov om foretakspensjon. I brevet heter det blant annet:

”Kredittilsynet forstår den nye loven og departementets uttalelser slik at foretak som ikke driver skattepliktig virksomhet står fritt med hensyn til om de vil tilpasse sin pensjonsordning til den nye loven. [...] I de tilfelle hvor medlemmene betaler deler av premien vil medlemmene normalt kreve inntektsfradrag for dette medlemsinnskuddet. Dersom medlemmene skal ha krav på slikt inntektsfradrag vil pensjonsordningen måtte tilpasses lov om foretakspensjon.”

FNH mener videre at den avgrensning Banklovkommisjonen foretar i forhold til hvilke foretak som er omfattet neppe kan sies å være i tråd med Stortingets intensjon. FNH mener det ut fra behandlingen av St.meld. nr. 12 (2004-2005) Pensjonsmeldingen synes å være klart at intensjonen med lov om obligatorisk tjenestepensjon skal være å sikre at flest mulig ansatte som pr. i dag ikke har tjenestepensjon skal omfattes av lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Dette tilsier etter FNHs oppfatning at lov om obligatorisk tjenestepensjon også bør gjøres gjeldende for foretak uten skatteplikt. Ettersom hovedformålet med innføringen av en obligatorisk tjenestepensjon i første rekke har vært å gi tjenestepensjon til alle arbeidstakere som i dag kun vil få pensjonsytelser fra folketrygden, mener FNH det er uheldig dersom foretakets status som ikke skattepliktig skal ekskludere en stor gruppe arbeidstakere fra obligatorisk tjenestepensjon.

FNH forutsetter at foretak som ikke har skatteplikt, men som har pensjonsordninger som følger reglene i lov om foretakspensjon eller lov om innskuddspensjon kan videreføre disse med samme skattevirkninger for de ansatte som i dag. Videre bør lov om obligatorisk tjenestepensjon gjøres gjeldende også for foretak som ikke har skatteplikt.

3. Behov for endring i innskuddsgrensene i forskrift til lov om innskuddspensjon

I utkast til lov om obligatorisk tjenestepensjon, § 3 andre ledd, foreslår Banklovkommisjonen at det skal betales innskudd for all lønn mellom 1 og 12 G. Forslaget er i tråd med Stortingets føringer for obligatorisk tjenestepensjon i pensjonsforliket.

Forslaget om at det skal opptjenes innskuddspensjon av lønn over 1 G i obligatorisk tjenestepensjon er imidlertid ikke i samsvar med dagens innskuddsgrenser etter lov om innskuddspensjon med tilhørende forskrift. Etter forskrift til lov av 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven), § 3-2, kan det ikke innbetales innskudd for lønn under 2 G. Innskuddskravet i obligatorisk tjenestepensjon vil dermed følge en annen minstegrense enn gjeldende minstegrense for pensjonsordninger etter lov om innskuddspensjon.

Det vil etter FNHs oppfatning å være lite hensiktsmessig at lov om innskuddspensjon med forskrift skal ha innskuddsgrenser som ikke korresponderer med kravet i den kommende lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Ved utgangen av 2004 var det etablert over 3000 innskuddspensjonsordninger. Samtlige av disse er opprettet i henhold til gjeldene regelverk ved at det ikke innbetales innskudd for lønn under 2 G. FNH

ser det som unaturlig at de bedrifter som allerede har opprettet ordning ikke skal ha *anledning* til å betale innskudd for lønn mellom 1 G og 2 G, mens det skal være en tilsvarende *plikt* for bedrifter som ennå ikke har opprettet tjenestepensjonsordning. FNH mener at ordninger opprettet før og etter innføring av lov om obligatorisk tjenestepensjon i størst mulig grad må ha samme rammevilkår. Dette innebærer at vi mener at kravet om at det skal innbetales innskudd for inntekt over 1 G også må gjøres gjeldende for eksisterende innskuddspensjonsordninger, jf. også punkt 5.2 nedenfor, der forholdet til eksisterende ordninger er drøftet nærmere.

FNH mener på denne bakgrunn det er behov for endring i forskrift til lov av 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven), § 3-2, andre ledd (forslag til endringer er understreket):

”(2) Innskudd for et medlem et enkelt år i henhold til innskuddspensjonsloven § 5-3 første ledd bokstav b, c eller d skal ikke overstige 5 prosent av den delen av medlemmets lønn som ligger mellom 1 G og 6 G og 8 prosent av den delen av medlemmets lønn som ligger mellom 6 G og 12 G. Det skal ikke betales innskudd for lønn under 1 G eller for lønn over 12 G.”

FNH vil samtidig be om at det vurderes om det er behov for en regelverksendring som gjør det mulig å foreta innbetaling av kostnader utenfor maksimalgrensene for innskudd, og at kostnadene får den samme skattemessig behandling som innskuddet. Dette vil gi samsvar med regelverket som gjelder for foretakspensjon. Banklovkommisjonen drøfter denne problemstillingen i kapittel 10.4.5 i utredningen, og uttaler her blant annet:

”På denne bakgrunn kan det reises spørsmål om et minstekrav til foretakets årlige innskudd skal forstås slik at kostnadene ved pensjonsordningen skal dekkes innenfor rammen av årets innskudd, eventuelt av avkastningen av pensjonskapitalen, eller om det skal gjøres klart – slik som i foretakspensjonsloven §§ 9-2 og 9-6 – at foretaket må dekke kostnadene i tillegg til årets innskudd. Det vil selvsagt være en fordel, ikke minst ved sammenlikningen mellom de ulike typer av pensjonsordninger, at regelen om dekning av kostnadene ved en pensjonsordning med innskuddspensjon er den samme som i foretakspensjonsloven.”

FNH har tatt opp denne problemstillingen ved flere tidligere anledninger, senest i høringsuttalelse vedrørende tilskudd fra arbeidstaker i pensjonsordning etter lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold datert 29.06.04. Departementet har foreløpig ikke fulgt opp denne saken.

Vi vil videre nevne at det i kapittel 3.3.2 i utredningen pekes på at for engangsbetalt alderspensjon gjelder reglene i lov om foretakspensjon som sier at kostnader etter beregningsgrunnlaget skal dekkes i tillegg til innskuddspremien. Hvorvidt disse kostnadene går innenfor eller utenfor maksimalsatsene er imidlertid ikke diskutert. Vi forutsetter at reglene må være like for innskuddsbaserte ordninger uavhengig av om ordningen er tegnet etter lov om foretakspensjon eller lov om innskuddspensjon.

FNH vil i denne sammenheng påpeke at kostnadsbelastningen i en innskuddsbasert pensjonsordning vil kunne være avhengig av hvilken investeringsstruktur som velges for ordningen. I en ordning hvor foretaket skal ha investeringsvalg, eller der det ikke er investeringsvalg, vil kostnadene typisk bli belastet som i en tradisjonell ytelsesbasert ordning. Kostnadene vil ikke kunne belastes det enkelte medlems konto, fordi slike konti ikke er opprettet.

I ordninger med individuelt investeringsvalg vil det være naturlig kun å belaste foretaket for administrasjonskostnader knyttet til ordningen, noe som er foreslått i utkast til lov § 3 fjerde ledd. Det fremkommer imidlertid ikke klart hvilke kostnader som kan belastes kontohaver. FNH mener at forvaltningskostnadene må, slik dette også gjøres i dagens ordninger, dekkes av det enkelte medlem.

Noe annet vil være meget kostbart å administrere. Lovutkastets § 3 fjerde ledd, annen setning, bør derfor endres til (forslag til endringer er understreket):

”Forvaltningskostnader og kostnader ved endring av investeringsportefølje etter innskuddspensjonsloven § 3-3, første ledd, dekkes av kontohaveren.”

FNH mener at forskrift til lov om innskuddspensjon § 3-2 andre ledd, samt forslag til lov om obligatorisk tjenstepensjon § 3 fjerde ledd, må endres som foreslått over.

4. Krav til ytelsesbaserte pensjonsordninger

I utredningen tas det utgangspunkt i at det er innskuddsprosentsen i en innskuddsbasert ordning som skal være lovbestemt, og at ytelsen i en ytelsesbasert ordning må tilpasses dette nivået.

FNH er enige i at det er et greit utgangspunkt for en lov om obligatorisk tjenstepensjon at det er innskuddsprosentsen i en innskuddsbasert ordning som skal ligge til grunn også for vurderinger av ytelsesbaserte ordninger.

I forbindelse med utredningen er det foretatt en rekke beregninger for å sammenligne innskuddsbaserte ordninger med ytelsesbaserte ordninger. Vi er enige med kommisjonen i at innskuddsbaserte ordninger og ytelsesbaserte ordninger er så forskjellige at en direkte sammenligning er umulig. Vi synes samtidig at beregningseksempelene i utredningen er gode og danner et godt grunnlag for å vurdere de to typer pensjonsordning opp mot hverandre, gitt at en skal vurdere sluttutbetalinger og ikke de direkte innbetalingene fra foretaket.

Vi er videre enige i Banklovkommisjonens vurdering av at en ikke kan sikre at *alle* arbeidstakere vil kunne komme like godt ut i de to typene pensjonsordninger, og at det må aksepteres at enkelte arbeidstakere vil komme bedre ut i enkelte tilfeller når den ene ordningen benyttes fremfor den andre.

I utredningen legges det videre til grunn at en i hver enkelt ytelsesbasert ordning skal vurdere om sammensetningen av arbeidstakere i foretaket og ytelsesplanen kan tilsvare minstekravet til innskudd gitt en rekke forutsetninger. Samtidig antydes det at de langt fleste av dagens ytelsesbaserte ordninger vil ha en ytelse som minst tilsvare ytelsene fra et innskudd på 2 % av lønn.

Samtidig ønsker kommisjonen *ikke* å angi konkrete grenser for krav til ytelsesbaserte ordninger. Blant annet påpeker kommisjonen at det kan bli diskusjon om valg av forutsetninger som ligger til grunn for beregningene i utredningen. Av den grunn foreslås det en forskriftshjemmel slik at Kredittilsynet skal kunne regulere forholdet nærmere, og i tvilstilfelle avgjøre om en ordning kan sies å være innenfor minimumsgrensene eller ikke.

FNH mener at en her har valgt en unødvendig tungvint løsning knyttet til regelverket for ytelsesbaserte ordning. Det vises til at det i Finansdepartementets oppdrag til Banklovkommisjonen blant annet heter at ”Det skal legges vekt på enkelhet og klarhet i det opplegg som foreslås”.

Mange foretak har i dag ytelsesbaserte ordninger, og vi forutsetter at flere foretak ønsker å opprette ytelsesbaserte ordninger også i fremtiden. Vi mener derfor at lovteksten slik den nå er formulert vil gjøre det vanskelig for de ansatte og til dels også for foretakene, å se hvilket nivå på pensjonsordningen som er tilstrekkelig for å oppfylle minstekravene til den ytelsesbaserte ordningen.

Vi er enige med kommisjonen i at forutsetningene for beregningene i rapporten vil kunne diskuteres. Vi har imidlertid merket oss at kommisjonen mener at det er vesentlig for stabiliteten i

pensjonssystemet at mulige senere endringer i forutsetningene ikke må føre til at pensjonsordningen må endres. På denne bakgrunn mener vi beregningsforutsetningene må fastsettes og låses på et bestemt tidspunkt. En kan da like gjerne låse forutsetningene i tråd med vedlegget til Banklovkommisjonens utredning.

Samtidig mener vi at minimum ytelsesnivå bør fastsettes uavhengig av sammensettingen av arbeidsstyrken i det enkelte foretak. En slik tilnærming vil forenkle hele konseptet vesentlig, og samtidig gjøre overgangen til obligatorisk tjenstepensjon enklere, ikke minst med tanke på administrasjonen ved innføring av obligatorisk tjenstepensjon.

Det finnes en rekke gode argumenter for hvorfor en ikke bør ta hensyn til de ansattes alder og lønn ved fastsettelse av ytelsesnivå. Den viktigste grunnen er først og fremst enkelhet. Videre vil det kunne oppstå "urettferdig" behandling dersom det f.eks. legges opp til at en ordning kan tilpasses ytelsesnivå tilsvarende 2 % av innskudd for en lønn på 8 G (fordi ingen ansatte har lavere lønn enn 8 G), mens en senere nyansatt har langt lavere lønn og derfor ikke vil få noe fra ordningen.

FNH registrerer at Banklovkommisjonen har foreslått enkelte sjablonger i lovutkastet som skal bidra til å avklare hva minstekravet til en ytelsesbasert ordning skal være. FNH mener imidlertid at regelverket bør forenkles ytterligere. Dette er nødvendig både av hensyn til de ansatte og bedriftene, og for å forenkle livsselskapenes rådgivning.

Lovteksten beskriver noen ordninger som (i hvert fall) vil oppfylle minstekravene til ytelsesbaserte ordninger, i det det sies at dersom pensjonsplanen gir en økning i kompensasjonsgraden i forhold til folketrygden på 9 % (ved 10 års utbetalingstid) for en lønn på 4 G, gitt 40 års tjenestetid i foretaket, vil minstekravet til obligatorisk tjenstepensjon være oppfylt. Likevel *kan* det, slik FNH tolker det, finnes andre (lavere) ytelsesplaner som kan oppfylle dette minstekravet gitt sammensettingen av de ansatte. Som sagt over mener vi de foreslåtte reglene blir for kompliserte og uklare til at de vil være hensiktsmessige sett i forhold til at et stort antall foretak skal være sikre på at ordningene deres er innenfor minimumsgrensene. Vi minner også om kommisjonens vurdering av at ikke alle arbeidstakere nødvendigvis vil få den ordningen blant de mulige alternativer der de kommer best ut.

For at det skal bli enkelt å avgjøre om en ytelsesordning oppfyller minstekravene til obligatorisk tjenstepensjon uten å måtte gå inn og vurdere den enkelte ordning nærmere, foreslår vi derfor at lovteksten i § 4 andre og tredje ledd omgjøres til for eksempel følgende¹:

”(2) Den ytelsesbaserte foretakspensjonen skal oppfylle følgende minstekrav:

Har pensjonsplanen en utbetalingstid på 10 til 15 år, skal alderspensjonen fastsettes til minst 59 % av lønn fratrasket beregnet folketrygd dersom folketrygdsberegningene tar utgangspunkt i ¾ G, og 65 % av lønn fratrasket beregnet folketrygd dersom folketrygdsberegningene tar utgangspunkt i 1 G.

Har pensjonsplanen en utbetalingstid på 15 år eller mer (likevel ikke livsvarig), skal alderspensjonen fastsettes til minst 57 % av lønn fratrasket beregnet folketrygd dersom folketrygdsberegningene tar utgangspunkt i ¾ G, og 63 % av lønn fratrasket beregnet folketrygd dersom folketrygdsberegningene tar utgangspunkt i 1 G.

Har pensjonsplanen en livsvarig utbetaling, skal alderspensjonen fastsettes til minst 57 % av lønn fratrasket beregnet folketrygd dersom folketrygdsberegningene tar utgangspunkt i ¾ G,

¹ De foreslåtte minstekravene er uavhengige av hvilke grenser som legges til grunn for full opptjeningstid. Det vil derfor ikke være behov for det enkelte foretak å vurdere noen endring av minimumsgrensene for full opptjening i lov om foretakspensjon.

og 61 % av lønn fratrullet beregnet folketrygd dersom folketrygdsberegningene tar utgangspunkt i 1 G.”

Vi presiserer at de foreslåtte minstekravene er beregnet ut fra minimumsgrensen for full opptjeningstid etter lov om foretakspensjon, dvs. minimum 30 års opptjeningstid.

Fjerde ledd i forslag til lovtekst i § 4 må endres tilsvarende:

”Beregnet folketrygd i annet ledd skal beregnes ut fra reglene i lov om foretakspensjon § 5-5.”

Dersom loven ikke endres på disse punktene, mener vi forskriften fra Kredittilsynet må inneholde så klare grenser som nevnt over.

En ytterligere kompliserende problemstilling har en i ytelsesordninger der de ansatte betaler innskudd. Ettersom en sammenligner ytelsesordningen med en innskuddsordning der arbeidsgiver betaler 2 % av innskuddet, vil det være naturlig at ytelsesnivået må økes dersom det betales arbeidstakertilskudd til ytelsesordningen. FNH mener det bør klargjøres i forskrift hva minstekravene skal være i slike ordninger.

FNH mener lovteksten knyttet til ytelsesbaserte ordninger må forenkles i tråd med vårt forslag. Dersom lovteksten ikke endres på dette punktet, må forskrift fra Kredittilsynet angi klare grenser for minstekrav til ytelsesnivå, på linje med det vi har angitt over.

5. Forholdet til eksisterende pensjonsordninger

FNH mener det generelt er positivt at Banklovkommisjonen har tatt som utgangspunkt at eksisterende tjenstepensjonsordninger i all hovedsak skal kunne opprettholdes uendret. Vi ser likevel at et slikt prinsipp vil kunne gi konkurransemessige fortrinn eller ulemper for foretakene avhengig av om pensjonsordningen ble opprettet før eller etter lov om obligatorisk tjenstepensjon trådte i kraft. Dette er uheldig, og vi mener at den nye loven må gjelde likt for nye og eksisterende tjenstepensjonsordninger. Dette innebærer at det er behov for endringer også for enkelte eksisterende tjenstepensjonsordninger når det gjelder noen av elementene i forslaget til lov om obligatorisk tjenstepensjon. Særlig gjelder dette krav om innskuddsfritak og premiefritak for nye ordninger, den nedre grensen for innskudd til innskuddspensjonsordninger, samt eventuelt lønnsbegrepet i lov om obligatorisk tjenstepensjon.

FNH mener samtidig det er behov for å presisere at lov om obligatorisk tjenstepensjon ikke skal være en produktlov i den forstand at det skal kunne opprettes pensjonsordninger i tråd med den. Lov om obligatorisk tjenstepensjon skal kun definere minimumskrav til pensjonsordninger som er opprettet i tråd med reglene i lov om innskuddspensjon og lov om foretakspensjon.

5.1 Innskuddsfritak og premiefritak

Banklovkommisjonen foreslår at det skal innføres en plikt til å tegne innskuddsfritak eller premiefritak etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. FNH støtter forslaget om at innskudds- og premiefritak skal gjøres obligatorisk ettersom hovedformålet med loven skal være å sikre flest mulig arbeidstakere en pensjon ved siden av ytelsene fra folketrygden. På denne bakgrunn virker det rimelig at personer som blir uføre i løpet av yrkeslivet ikke skal tape alderspensjon på grunn av uførhet.

Det fremgår imidlertid ikke klart av utredningen om dette innebærer at det vil bli en plikt til å tegne disse dekningene også for allerede etablerte tjenstepensjonsordninger. FNH mener som tidligere nevnt at det vil være uheldig om det blir ulike regler for pensjonsordninger tegnet før og etter at lov om obligatorisk tjenstepensjon trer i kraft med hensyn til hvorvidt de må ha tilknyttet innskuddsfritak eller premiefritak.

Innskuddsfritak og premiefritak er en vesentlig del av den totale dekning Banklovkommisjonen legger opp til at obligatorisk tjenstepensjon skal sikre. Fra et arbeidstakerperspektiv kan det oppfattes som urimelig å ikke få innskuddsfritak/premiefritak ved uførhet – noe som ellers er obligatorisk etter den nye loven – fordi tjenstepensjonsordningen ble opprettet før 01.01.06. Denne regelen bør derfor omfatte alle ordninger som skal falle inn under kravene til obligatorisk tjenstepensjon.

FNH vil for øvrig påpeke at Banklovkommisjonens forslag innebærer at det ikke vil være noen plikt etter lov om obligatorisk tjenstepensjon til å tegne innskudds- og premiefritak ut over 2 % av lønnen slik loven for øvrig krever i forhold til premieinnskudd, selv om den avtalte innskuddspensjonsordningen har høyere innskuddsnivå enn minstekravene i lov om obligatorisk tjenstepensjon.

I merknadene til § 3 tredje ledd skriver kommisjonen at det ved innskuddsfritaket kan anvendes samme minstekrav til uføregrad som gjelder for uførepensjonen (dersom slik pensjon er tilknyttet). Selv om dette ikke er uttrykkelig presisert i loven legger vi til grunn at en dermed kan benytte en høyere nedre grense enn 20 % som krav for utbetaling dersom dette gjelder for uførepensjonen. Det typiske vil her være krav om 25 % arbeidsuførhet, som var kravet som gjaldt for alle tjenstepensjonsordninger opprettet før lov om foretakspensjon ble gjort gjeldende.

FNH mener det bør innføres innskudds- og premiefritak også for eksisterende ordninger.

5.2 Ulik nedre innskuddsgrense for innskuddspensjon

FNH mener Banklovkommisjonens forslag om at det skal foretas innskudd av all inntekt over 1 G også må gjøres gjeldende for eksisterende innskuddspensjonsordninger. Om dette ikke blir gjennomført, vil en få problemer i forhold til å vurdere om de eksisterende ordninger er ”gode nok”. Samtidig vil ulike regler for foretak som har opprettet tjenstepensjonsordning før og etter ikrafttredelse av lov om obligatorisk tjenstepensjon kunne gi ulike konkurransevilkår mellom foretakene ved at foretak som oppretter tjenstepensjonsordning etter at loven trer i kraft vil kunne påføres høyere premiekostnader enn de som allerede har opprettet en innskuddspensjonsordning.

Vi ser at en innføring av grense på innskudd ned til 1 G vil føre til at alle innskuddsordninger må endres. Av hensyn til gjennomføringen av en slik endring bør det i så fall vurderes en overgangsperiode, for eksempel til 01.01.07, for å få på plass disse endringene.

Spørsmålet om endring av laveste tillatte innskuddsgrense til 1 G er også aktuelt i forhold til innskuddsfritak. Dersom det blir obligatorisk å tegne innskuddsfritak etter lov om obligatorisk tjenstepensjon, der det for øvrig skal betales innskudd (og dermed også innskuddsfritak) fra inntekt over 1 G, vil ordninger opprettet før loven trer i kraft, med laveste tillatte innskudd fra 2 G, måtte forholde seg til to ulike laveste innskuddsgrenser.

FNH mener dette er en lite hensiktsmessig løsning som vil virke unødig kompliserende på pensjonsordningene.

FNH mener kravet om at det skal innbetales innskudd for inntekt over 1 G også må gjøres gjeldende for eksisterende innskuddspensjonsordninger.

5.3 Lønnsbegrepet i innskuddspensjonsordninger etter lov om obligatorisk tjenstepensjon

Banklovkommisjonen har i utkast til lov om obligatorisk tjenstepensjon § 3 første ledd gått inn for at det skal betales innskudd for lønn mellom 1 og 12 G. For definisjonen av lønnsbegrepet vises det til lov om innskuddspensjon § 5-5 første ledd. En tar dermed ikke hensyn til mulighetene i de neste leddene i innskuddspensjonsloven om å holde utenfor diverse utgiftsgodtgjørelser m.m.

FNH mener det kan ha en del uheldige sider at det legges opp til å benytte et mer omfattende lønnsbegrep i lov om obligatorisk tjenstepensjon enn det som er tillatt etter lov om innskuddspensjon. Vi kan ikke se at det er vektige grunner til at det skal legges til grunn en annen lønn etter lov om obligatorisk tjenstepensjon enn etter lov om innskuddspensjon, selv om Banklovkommisjonen har forsøkt å argumentere for dette.

Dersom denne forskjellen blir stående vil dette dessuten gi vesentlige kontrollproblemer i forhold til eksisterende innskuddspensjonsordninger. Disse ordningene vil ofte ha tatt i bruk unntaksmulighetene i lov om innskuddspensjon § 5-5 andre ledd, noe som vil føre til at de ansatte vil kunne få lavere innskudd enn de vil ha krav på etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Det vil bli en svært omfattende oppgave å evt. skulle kontrollere for om alle arbeidstakere innenfor eksisterende innskuddspensjonsordninger får innskudd som er i samsvar med minstekravet etter lov om obligatorisk tjenstepensjon.

Videre vil det i nye ordninger bli behov for å vurdere minstekravene i forhold til innskuddprosenten beregnet ut fra to forskjellige lønnsbegreper. Vi kan ikke skjønne at en slik løsning er hensiktsmessig.

I kapittel 10.4.4 tar Banklovkommisjonen også opp at det er mulig at endringer i skattelovgivningen med virkning for beregningen av personinntekt tilsier en fornyet vurdering av utformingen av definisjonene av lønn i pensjonslovene. FNH mener lønnsbegrepet i lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon er uklart og lite hensiktsmessig. Vi ber om at departementet vurderer en forenkling av lønnsbegrepet.

FNH mener henvisningen til "lov om innskuddspensjon § 5-5 første ledd" bør endres til "lov om innskuddspensjon § 5-5", og ber departementet vurdere en forenkling av lønnsbegrepet i lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon.

6. Øvrige merknader

6.1 Innkjøpsordning for obligatorisk tjenstepensjon

I forbindelse med pensjonsforliket i Stortinget ble det vedtatt at det skulle åpnes for at flere foretak skulle kunne gå sammen om en felles innkjøpsordning for tjenstepensjoner. Banklovkommisjonen har fulgt opp dette vedtaket ved å foreslå at "innkjøpsordning for obligatorisk tjenstepensjon" reguleres i lov om obligatorisk tjenstepensjon.

FNH mener det er viktig at det, dersom det skal inntas en lovbestemmelse om innkjøpsordninger, er tydelig hvilke konsekvenser dette får for ansvarsforholdet og arbeidsfordelingen mellom selskap og kunde. Det er viktig at det er klart at selv om en pensjonsordning er inngått gjennom en innkjøpsordning, vil avtalepartene i forsikringsavtalene være selskapene og det enkelte foretak.

FNH støtter i denne forbindelse Banklovkommisjonen i forhold til at det enkelte foretaks pensjonsordning også innenfor en innkjøpsordning skal fremstå som en egen enhet, både økonomisk og aksje- og skatterettslig. Om innkjøpsordningen skulle ha vært en slags overbygning som hadde ansvar for pensjonsordningen ville dette kunne reist en rekke til dels meget kompliserte problemstillinger. Viktigst i så henseende er at det ville blitt nødvendig å avklare innkjøpsordningens juridiske ansvarsområde, for eksempel i forhold til de ansatte ved mislighold av premiebetaling. Skulle innkjøpsordningen hatt et ansvar i forhold til ikke betalte premier, eller skulle dette ansvaret eventuelt innehas solidarisk av de ulike foretakene som hadde gått sammen i innkjøpsordningen?

Vi vil for øvrig presisere at vi legger til grunn at den foreslåtte lovteksten i § 9 tredje ledd ikke overstyrer den nylig vedtatte forsikringslovens regelverk omkring pensjonskasser. Eksempelvis legger vi til grunn at det ikke åpnes for opprettelse av pensjonskasser i større utstrekning enn det som følger av forsikringsloven.

Samtidig mener FNH det er viktig at det nye regelverket ikke er til hinder for at allerede inngåtte innkjøpsordninger kan opprettholdes. Slik vi har oppfattet debatten i Banklovkommisjonen skal det foreliggende forslaget ikke medføre behov for endringer av de eksisterende avtalene.

6.2 Tilsyn og sanksjon

Banklovkommisjonen har i §§ 12 og 13 i utkast til lov om obligatorisk tjenstepensjon gått inn for at Kredittilsynet skal ha et tilsynsansvar i forhold til pensjonsordninger etter loven, samt at Kredittilsynet skal kunne gi pålegg til foretak som ikke oppfyller sin plikt etter loven.

FNH mener det er vesentlig at Kredittilsynets tilsynsansvar ikke blir mer omfattende enn det Banklovkommisjonen legger til grunn i de særlige merknadene til § 12. FNH mener det bør vurderes om ikke likningsmyndighetene skal ha en rolle i forhold til å kontrollere om foretakene oppretter de obligatoriske tjenstepensjonene. Dersom likningsmyndighetene får en slik oppgave, vil en videre kunne få et godt statistikkgrunnlag for utbredelse og omfang av obligatoriske tjenstepensjonsordninger.

Samtidig mener vi at det bør gjøres endringer i regnskapsloven slik atplikten til å tegne tjenstepensjon etter lov om obligatorisk tjenstepensjon fremgår her. Dette vil samtidig sikre at tegning av tjenstepensjon vil bli fulgt opp i forbindelse med årlig revisjon.

Dersom Kredittilsynet ender opp med en vidtrekkende tilsynsoppgave i forbindelse med lov om obligatorisk tjenstepensjon, vil FNH stille spørsmål ved hvordan utgiftene til denne kontrollfunksjonen skal finansieres. Utgiftene til Kredittilsynet blir etter kredittilsynslovens § 9 dekket av institusjoner som er under tilsyn. Dette innebærer at Banklovkommisjonens forslag vil føre til at det er leverandørene av obligatorisk tjenstepensjon som vil måtte betale for tilsynet med ordningene. FNH mener det vil være urimelig om leverandørene skal dekke utgiftene knyttet til kontrollen av om foretakene har etterfulgt sine plikter etter loven.

6.3 Innskudd etter annen plan enn en bestemt prosent av medlemmets lønn

Banklovkommisjonen har ikke vurdert minimumsgrensene for innskudd ut fra alternative måter å fastsette innskudd på i innskuddspensjonslovens § 5-3. Vi antar også at slike ordninger bør vurderes regulert enten i lov om obligatorisk tjenstepensjon eller i forskrift til loven.

6.4 Tilgang til innskuddsfritak og premiefritak

Innskuddsfritak og premiefritak er foreslått gjort obligatorisk i lov om obligatorisk tjenstepensjon. Tilgang til disse risikodekningene er i dag avhengig av at den ansatte er arbeidsdyktig. Personer som ikke er 100 % arbeidsdyktige på tegningstidspunktet vil med dagens vilkår ikke kunne tas opp i innskuddsfritaksordningen før de blir 100 % arbeidsdyktige. Det presiseres imidlertid at disse arbeidstakerne allikevel vil meldes inn i pensjonsordningen for alderspensjonsoppsparings del. FNH antar at forslaget til lov om obligatorisk tjenstepensjon ikke er til hinder for at dagens praksis videreføres.

6.5 Opptak av medlemmer

FNH støtter forslaget om at lov om foretakspensjon § 16-2 tredje ledd ikke skal gjelde for nye ordninger opprettet etter lov om obligatorisk tjenstepensjon, for på den måten å sikre at reglene for opptak av medlemmer blir i tråd med hovedregelen etter lov om foretakspensjon.

6.6 Hvem skal ha investeringsvalget?

FNH registrerer at Banklovkommisjonen i sitt forslag til obligatorisk tjenstepensjon mener at det ikke skal være spesielle regler med hensyn til hvem som skal ha investeringsvalget i pensjonsordninger med investeringsvalg inngått etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. FNH støtter

Banklovkommisjonen på dette punkt, og vi vil presisere at det er reglene i lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon som må være retningsgivende.

6.7 Ytelsesordninger der ytelsen bestemmes på andre måter enn ut fra lønn og beregnet folketrygd

Forslaget til lovtekst omhandler ikke ordninger som i dag har ytelsesbasert alderspensjon etter lov om foretakspensjon § 5-2 første ledd punkt b. og c., der alderspensjonen kan fastsettes til:

- b. en bestemt del av medlemmets lønn, beregnet etter regler angitt i regelverket,
- c. et bestemt beløp pr. medlem, fastsatt i forhold til og ikke høyere enn folketrygdens grunnbeløp.

Slike ordninger er heller ikke omtalt i utredningen.

Ut fra forslaget over om minstekrav til utbetaling, kan dette kravet være tilsvarende for ordninger etter punkt b., mens det for ordninger etter c. bør være en fast prosent av G, som for eksempel 36 % av G ved 10 års løpetid, 28 % av G ved 15 års løpetid, og 20 % av G ved livsvarig ytelse, noe som vil være tilpasset kravet for ytelsesordninger for lønn på 4 G. Det kan vurderes om dette skal tas inn i loven, eller om dette kan ligge i forskriften som eventuelt lages av Kredittilsynet.

6.8 Innskuddsfritak som ettårig risikoprodukt med engangsutbetaling

FNH registrerer at Banklovkommisjonen drøfter muligheten for at risikodekningen av innskuddsfritak ved uførhet kan struktureres slik at det også kan tilbys av skadeforsikringsselskap som et ettårig risikoprodukt med engangsutbetaling ved inntreden av uførhet.

Dette er en problemstilling som krever nærmere utredning. Det må for eksempel avklares hvordan slike ordninger eventuelt skal behandles skattemessig, samt at det er en rekke forhold av mer teknisk art som må avklares, herunder eksempelvis hva som skal gjøres dersom tilført verdi for innskuddsfritak viser seg å være henholdsvis større eller mindre enn nødvendig, håndtering ved reaktivering m.m..

FNH antar at kommisjonen vil komme tilbake til problemstillingen ved en senere anledning. Vi ønsker ikke å gi merknader før dette er nærmere utredet.

6.9 Innskuddsgrenser for engangsbetalt alderspensjon

I kapittel 3.3.2 i utredningen uttaler kommisjonen at det ennå ikke er gitt forskriftsbestemmelser om maksimale innskudd for engangsbetalt alderspensjon på tilsvarende måte som det er gjort for innskuddspensjon. FNH er overrasket over denne tolkningen. I lov om foretakspensjon § 5-2 fjerde ledd, vises det til at innskuddspremieplanen skal utformes i samsvar med reglene gitt i eller i medhold med lov om innskuddspensjon, kapittel 5. Forskrift om maksimalgrenser for innskudd er gitt med hjemmel i samme kapittel. Vi tolker det derfor slik at forskriften også vil gjelde for engangsbetalt alderspensjon.

Dersom vår tolkning ikke er korrekt, ber vi om en avklaring av dette forholdet.

6.10 Tekniske merknader

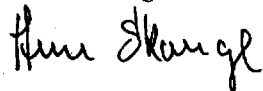
- I utkast til lovtekst § 4 fjerde ledd heter det at: "... , skal "kompensasjonsgraden i folketrygden" ved anvendelsen av annet eller tredje ledd...". Det bør vurderes om hermetegnene bør utelates ettersom de ellers ikke benyttes.
- Vi vil gjøre oppmerksom på at beregningene i vedlegg 1 av beregnet folketrygd ikke er gjort helt i samsvar med lov om foretakspensjon, i det særtillegget også skal medtas i slike beregninger.

7. Avsluttende kommentarer

FNH mener lov om obligatorisk tjenstepensjon må evalueres så snart som mulig etter at den er implementert. I forbindelse med en slik evaluering bør det samtidig sees nærmere på behovet for mulige tilpasninger i lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon. Vi ser for øvrig at fremtidige endringer i folketrygden uansett vil kunne føre til et behov for en gjennomgang av loven.

Med vennlig hilsen

Finansnæringens Hovedorganisasjon

Arne Skauge
Adm. direktør

Fredrik Haugen
Konsulent